

Utmärkt spegling av modern barnkardiologi

Jan Sunnegårdh. **Barnkardiologi – en översikt.** 304 sidor. Lund: Studentlitteratur. 2000. ISBN 91-44-00806-6.

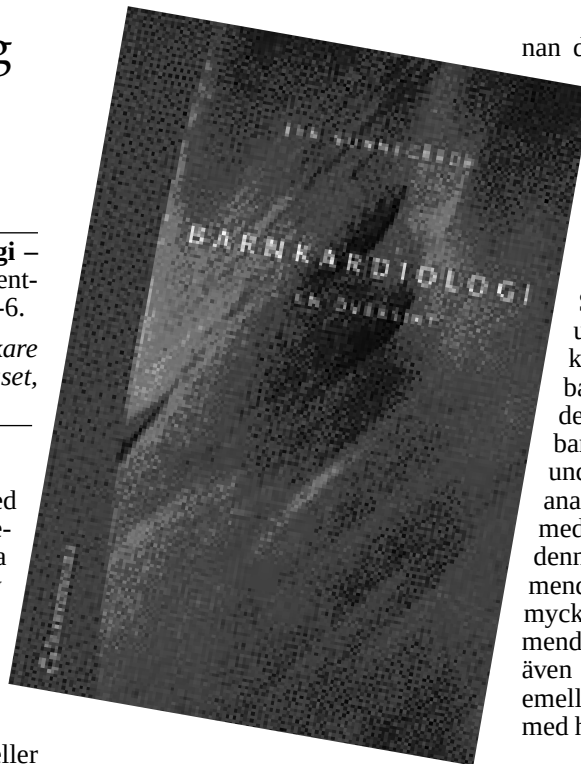
Recensent: Per Winberg, överläkare Sachsska barnkliniken/Södersjukhuset, Stockholm

Omhändertagandet av barn med medfödda hjärtfel har under senare år påtagligt förbättrats. Detta beror på en snabb utveckling av både de diagnostiska metoderna och den kirurgiska tekniken och har medfört en kraftigt förbättrad prognos. Detta gäller även de mer komplexa hjärtfelen, vare sig man kunnat »korrigera» hjärtfelet eller tvingats till en pallierande operation. Som en följd av denna positiva utveckling överlever alltså allt fler av dessa patienter och kommer därmed i ökande omfattning, först som barn och sedan som vuxna, att ses på olika sjukvårdsinrättningar även utanför de barnkardiologiska/barnhjärtkirurgiska enheterna.

Litteraturen inom området har varit mycket specialinriktad och nästan uteslutande bestått av omfattande textböcker på engelska. För den som önskat få en mer kortfattad och enklare översikt över olika hjärtfel och deras behandling har utbudet varit mindre, och i stort sett saknats på svenska. När Jan Sunnegårdh, chef för barnhjärtsjukvården vid Barnhjärtcentrum, Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus, nu har tagit på sig att på svenska skriva en översikt av barnkardiologin fyller den ett stort behov, och det är med stort intresse man öppnar denna bok.

Vanliga hjärtfel bokens tyngdpunkt

Boken inleder med ett mycket trevligt historikkapitel. Därefter går författaren kortfattat igenom först fostercirkulationen och det normala hjärtat och sedan de diagnostiska teknikerna. Tyngdpunkten i boken ligger helt naturligt på att beskriva de vanligaste hjärtfelen och deras behandlingsmöjligheter men på slutet finns även ett kapitel om

hjärtmuskelsjukdomar samt ett om arytmier.

Rikligt illustrerad

Boken känns lättillgänglig, vilket till stor del beror på det rikliga bildmaterialet. Framför allt är de många, drygt 80, skisserna av olika hjärtfel och kirurgiska tekniker som barnhjärtkirurgen Boris Nilsson bidragit med mycket värdefulla och åskådliga på ett utomordentligt sätt även de komplexa hjärtfelens anatomi och komplicerade operationstekniker. Det finns också många illustrativa angiografi- och ultraljudsbilder. Även texten är didaktiskt upplagd, där varje hjärtfel avhandlas under rubrikerna: morfologi, flödesförhållanden, kliniska fynd och utredning, samt förlopp och behandling.

Nomenklaturkapitel saknas

Boken är välskriven och språket är med få undantag enkelt, eller rättare sagt, så enkelt det nu går i detta ämne. Med endast en författare blir det också mycket enhetligt och det finns endast några få kritiska synpunkter. Man kan tycka att författaren ibland haft för stora ambitioner att få med så mycket som möjligt på bara några få rader, varför vissa uppgifter torde bli hängande i luften för den som inte är insatt i ämnet. Det skulle också ha underlättat om man lagt in ett kapitel med nomenklatur in-

nan de olika hjärtfelen beskrivs. Nomenklaturen döljer sig nu i kapitlet »Lägesanomalier av hjärtat, felaktiga förbindelser och kärlringar», vilket ligger sist i sektionen om hjärtfel.

Utomordentligt bra introduktionsbok

Sammanfattningsvis är detta en utomordentlig bok som på ett enkelt och bra sätt speglar modern barnkardiologi. Enligt förordet vänder sig boken i första hand till de barnsjuksköterskor, barnsköterskor, undersköterskor och biomedicinska analytiker som ofta kommer i kontakt med barn med hjärtproblem, och till denna grupp kan boken starkt rekommenderas. Boken innehåller dock så mycket att den alldeles klart kan rekommenderas som en introduktion i ämnet även för barnläkare eller andra som emellanåt kommer i kontakt med barn med hjärtfel. •

Bra film om bulimia nervosa

Videgårdens ätstörningsenhet, Linköping. **Bulimia nervosa.** Videofilm. Speltid 27 min (lång version), 11,5 min (kort version). Linköping: Mediacenter TVB AB, Universitetssjukhuset, Linköping, 1999. Pris 325 kr.

Recensent: Ninni Hjalpers, överläkare, anorexi-bulimimottagningen, verksamhetsområde barn- och ungdomspsykiatri, Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Östra, Göteborg.

Vid Videgårdens ätstörningsenhet har en ny videofilm gjorts. Den första filmen handlade om anorexi, och denna nya film handlar om bulimi.

Videon är liksom förra gången uppbyggd kring två unga kvinnor, Carina och Linda, som haft bulimi.

Hetsätning en tröst mot dålig självkänsla

Filmen redogör för förekomst, orsak och behandling av bulimia nervosa.

Fakta varvas med de unga kvinnor- ►

ANNONS

nas egna berättelser om hetsättningsattacker. En av flickorna berättar trovärdigt om hur hon inte kan hindra att hon redan under dagen bestämt sig för att hetsäta, inget kan stoppa henne. Ett tomt håll måste fyllas, berättar en av dem. Hetsätningens ångestdämpande betydelse beskrivs. Fakta och upplevelser, som är svåra för många i den professionella vården att förstå, beskrivs på ett nyanserat sätt. Konsekvenser av bulimi beskrivs, såsom sociala problem, ensamhet och dålig ekonomi.

Pedagogiskt framställs även de problem som dålig självkänsla och depression utgör. Här berättar Carina och Linda hur de upplevt att inte duga, att inte vara nöjda med sig själva och hur trösten finns i hetsätning och kräkning samt även om ångesten att gå upp i vikt. Den rädslan är lika stor hos patienter med anorexi som hos dem med bulimi.

Söker sjukvården för andra problem

Det är bra att man redogör för hur dessa patienter söker i sjukvården för helt andra saker än matproblem. Linda berättar t ex att hon sökte för sömnproblem. Filmen tar upp vilka som får bulimi och redogör för utlösande samt upprätthållande faktorer.

Viktigt är även redogörelsen för de fysiska skador såsom tandskador och kaliumbrist som uppstår. Här saknar jag en redogörelse för de tarmproblem, menstruationsrubbingar m m som även kan uppstå.

Behandling i teamsamverkan

Därefter följer ett avsnitt om behandling som bygger på att patienten får kunskap om sjukdomen och lär sig normalt ätande och måltidsrutiner. Vidare arbetar man med att höja självkänslan och stödja föräldrar samt att patienten ska våga ta risker i livet, vad jag förstår framför allt i mellanmänniska relationer.

Carina och Linda berättar om sina erfarenheter av behandling. Realistiskt nog berättar Carina att hon fortfarande inte känner sig helt bra utan får »sina svackor». Olika terapiformer såväl som medicinering går igenom. Sjukgymnastens och dietistens roll tas upp förutom att läkare, psykolog och kurator medverkar i filmen. Det ger en god bild av teamsamverkan.

Ibland räcker inte öppenvård och samtalen där, utan dag- och dygnet-runtvård behövs. I filmen redogörs för när det blir aktuellt och vad man gör un-

der denna vårdtid. Det blir då ett mer intensivt arbete med ätbeteende och träning i socialt samspel. Tydliga exempel ges på vad miljöterapi är. Ansvar för förändring ligger på patienten, vilket betyder att behandlingen huvudsakligen inriktar sig på motiverade patienter.

Slutligen ges råd från Carina och Linda om hur man vill bli bemött – man vill ha ett ärligt rakt bemötande även om man blir arg först.

Avsedd för skolhälsovård och primärvård

Filmen riktar sig till skolhälsovård och primärvård och är välgjord för sitt ändamål.

Speakertext, professionellas medverkan liksom de unga kvinnorna blandas på ett bra sätt som ger både kunskap och inlevelse i patienternas situation.

Kanske upplevde jag ett väl stort allvar hos de professionella personerna i vården i den här filmen som ibland är lite väl dystert.

Den kortare varianten av filmen är utmärkt och tar på ett bra sätt upp väsentligheterna i den längre filmen även om jag tycker att man bör kunna avvara 27 minuter för att lära sig om en så utbredd sjukdom som bulimi. •

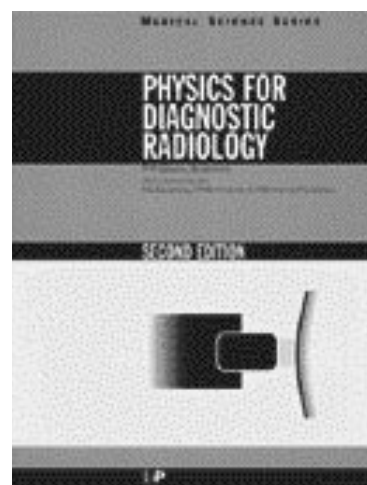
Radiofysik för specialistutbildningen

PP Dendy, B Heaton. **Physics for diagnostic radiology**. 2nd ed. 446 sidor. Bristol-Philadelphia: Institute of Physics Publishing (IOP), 1999. Pris \$49.00. ISBN 0-7503-0591-6 (pbk).

Recensent: Leif Ekelund, professor i diagnostisk radiologi, medicinska fakulteten, Förenade arabemiratens universitet, Al Ain.

Denna text vänder sig främst till radiologer under specialistutbildning i Storbritannien, men den följer riktlinjerna som angetts av EAR (European Association of Radiology), vilket gör att boken är av intresse även för svenska blivande specialister.

De inledande kapitlen behandlar grundläggande principer inom radiofy-

sik, hur en röntgenbild blir till och aspekter på bildkvalitet. Patientdoser behandlas i ett separat kapitel, och ett värdefullt inslag utgör kapitlet om nuklearmedicin, tidigare ganska styvmoderligt behandlat i radiologutbildningen. Speciella radiologiska tekniker behandlas i ett kapitel som omfattar digital teknik (som ju fått en ökande betydelse), subtraktionsförfaranden, mammografi, barnröntgen samt tandröntgen. Ett separat kapitel behandlar tomografisk teknik, inklusive en god framställning om datortomografi. Här behandlas även modern teknik med spiral-datortomografi.

Appendix med frågor

Positronemissionstomografi (PET) får även en kort beskrivning. I kapitlen 11 och 12 behandlas radiobiologi och strålskyddsaspekter med en för radiologen välvägd komposition. De avslutande kapitlen redogör för ultraljud och magnetresonanstomografi på ett någorlunda begripligt sätt. Varje kapitel avslutas med tips om ytterligare referenser inom ämnet samt ett antal frågor avseende den aktuella texten. I ett appendix redovisas dessutom ett antal flervalsfrågor med anknytning till ämnesvalet för respektive kapitel.

Alternativ lärobok till förefintlig favorit

Den föreliggande texten utgör enligt min åsikt ett gott alternativ som textunderlag för den viktiga (om än ofta underdimensionerade) utbildningen i radiofysik för radiologer. Min favorit i sammanhanget är dock Christensen's »Physics of diagnostic radiology» (Lea & Febiger), som förmedlar kunskaper på ett betydligt mer lättsmält sätt. •